

– akár hipotetikus – rekonstrukciót. Ezt bizonyítják végül az itteni régészeti megfigyelések is, egyrészt Jankovich B. Dénes 1982. évi terepszemléjének rövid jelentése,¹⁷ másrészt saját ásatásaink.

Jankovich a ma álló fürdő építése kapcsán egy 2 m vastag feltöltés elhordását állapította meg, mely régészeti leletet nem tartalmazott és minden bizonnyal nem volt korábbi a 18. századnál. Ez teljes mértékben egybeesik a mi megfigyeléseinkkel. Az 1980 körüli terepszintnek ugyanis nagyjából az általunk kutatott É-i területével kellett megegyeznie, mely szinte pontosan 2 méterrel található a fürdőépület D-i (és feltehetően K-i) oldalán ma meglévő szint felett – azaz eddig hordhatták itt el az építkezés első fázisában a betöltést. Ugyanakkor az általunk É-on nyitott kutatóárkokban a mai bevezető úttól K-re is lényegében ez utóbbi terepszinttel megegyező mélységig találtunk 18. századnál nem korábbi feltöltést – azaz ezen a részen nem igazolhattunk semmiféle 16–17. századi erődítést.

Az ismert hadmérnöki felmérések ábrázolta sáncvonal tehát csak ettől Ny-ra húzódhatott – s ennek bizonyítékait meg is találtuk a fürdőépülethez É-ról vezető úttól Ny-ra nyitott árok szakaszokban. Itt két helyen is mutatkozott az az egynemű, főként sárga agyag alkotta feltöltés, mely a várterület É-i részén végzett 2004. évi ásatásaink tanúsága szerint a gyulai faszerkezetű 16–17. századi sáncok jellegzetességének tekinthető – annak ellenére, hogy belőlük csak kevés korhatározó anyag került elő és egyetlen cölöplyuk sem esett bele a vizsgált (elég kis) területbe. Mivel a feltárásunk által érintett másik két területen, a fürdőépülettől K-re és D-re még egy jóval nagyobb mélységben sem jelentkezett ez az agyag, hanem csupán egy erdei föld-jellegű, ugyan kevert s 16–17. századi leleteket is tartalmazó, minden bizonnyal nagyrészt természetes eredetű betöltődés, nagy valószínűséggel kijelenthetjük, hogy az általunk vizsgált és a tervezett építkezés által érintett terület kívül esik az egykori gyulai külsővár területén.

A fürdőépület emelése előtt készült geodéziai felmérések szintvonalai jelezte K-i, szinte az egykori lovarda-épületig kinyúló terepjelenség tehát nem tekinthető az egyik sarokerődítmény nyomának sem, az csak 18–19. századi eredetű lehet. Minden erődítés tehát az ásatásunk által érintett területtől Ny-ra kereshető, illetve É-on húzott kutatóárkaink csak azok külső szélét érinthették. Emiatt az sem valószínű, hogy a mai wellness fürdő alapfalai – melyek építéséről 1982-ben Jankovich már nem kapott értesítést – régészeti rétegeket érinthettek, hisz magunk közel 2 m-re hatolva a mai terepszint alá, ilyeneket K-en és D-en egyáltalában nem észleltünk.

Munkatársak: Tolnai Gergely, Mordovin Maxim, Giber Mihály régészek.

FELD ISTVÁN

152. Gyulaj határa

(Tolna megye) Ó, Kö

2007. október 12-én terepbejárást végeztem a település két pontján.¹⁸

Rác-rakás (Rác-lakás): A középkori Mindszentfalva helyét próbáltam azonosítani egy 1818-as megyetérkép alapján, amely pusztaként még feltüntette a mai Gyulaj határának D-i szögletében. Rossz megfigyelési körülmények között a Gyulaji-árok K-i felén kevés őskori cserepet találtam.

Gát-fenéki-dűlő: A Ny-i oldalon őskori kerámia mellett középkori cserepeket és kevés, apró téglatöredéket figyeltem meg. A faluhely kiterjedésének megállapítása további kutatást igényel.

K. NÉMETH ANDRÁS

153. Gyulakeszi, Csobánc vár

(Veszprém megye) Kk

2007 szeptemberében a vár D-i falszakaszának romvédelmi munkáit megelőzően került sor a régészeti feltárássra. Egy a várfalszakaszra merőleges árokban átvágtuk a rétegeket, majd a falazási munkákhoz szükséges mértékben a fal belső síkja mellett hosszanti árkot alakítottunk ki. A keresztárokban három karakteresen jól elkülöníthető járószint, a fallal párhuzamos hosszárókban pedig két a várfalhoz másodlagosan hozzáépített osztófal került elő. A feltárt legalsó járószint alatt 15. századi, felette 16. századi leletanyagot tartalmazó réteg feküdt, ez utóbbit zárta a következő járószint, amely felett elhelyezkedő rétegből 17. századi kerámia került elő. Az utóbbi réteget a legfelső járószint zárta, felette 18. századi kerámiát tartalmazó fal omlásrétege feküdt. Ahol az osztófalak a várfalhoz csatlakoztak, a várfal külső oldalán ugyancsak másodlagosan épített támpillérek álltak. A várudvar felé kisméretű szondában feltártunk egy a várfallal párhuzamosan futó falat, melynek alapozását egy hasonló irányú korábbi falra építették. A magasabb fal falazó habarcsa azonos az említett osztófalak és támpillérek falazó habarcsával. A visszabontott fal falazó habarcsa jól elkülöníthető mind a várfal, mind a támpillérek és osztófalak habarcsától. A visszabontott falat nagy valószínűséggel azonosíthatjuk a Turco-féle 1560-as évek ábrázolásán e várrészen rajzolt épülettel. A felette elhelyezkedő fal által határolt és a várfalon kívül támpillérekkel megtámasztott épületszárny alaprajzát Rómer Flóris, illetve Berg Károly rögzítette a 19. században, kiépülését az 1600-as évek elejére datáljuk.

KOPPÁNY ANDRÁS

154. Hajdúböszörmény, Bocskai tér 3.

(Hajdú-Bihar megye) Kú, Ú

2007. november 5–30. között a telekre tervezett ingatlan építése előtt végeztük el a megelőző feltárást. A kb.

17 MTA Régészeti Intézet Adattára 84/1982.

18 Torma István terepbejárási naplói. I–VI. 1961–1965. Kézirat, MTA RI Adattára; 142. és 147. sz. lelőhelyek.